

Et ulovlig 17. mai-tog i 1943

ULOVIG 17. MAI-TOG: Å vise norske flagg og arrangere 17. mai-tog var strengt forbudt under krigen. De som var med i dette toget i 1943, løp derfor en stor risiko.

FOTO: GEORG SOLBERG. UTLÅNT FRA SANDEFJORD LOKALHISTORISKE SENTERES BILDBASE.

For mennesker som ikke har opplevd 2. verdenskrig er vel denne historien uvirkelig? Men den skjedde i datidens Sandar, nå Sandefjord, for 70 år siden i går, og jeg synes det er riktig at vi under dagens fredelige forhold i Norge blir minnet om den.

SVEN ERIK LUND

Vi kan takke Johan Johansen for at historien har dukket opp. Han lånte oss nemlig bildet vi viser i dag, og han supplerte med å fortelle.

Selv var han deltager i toget som gikk fra Skolmerødkrysset nedover Solbergveien 17. mai 1943. Da gikk han i 3. klasse på Haukerød skole. Nå er han 80 år.

Forbudt

Både å arrangere 17. mai-tog og vise norske flagg var strengt forbudt under krigen. Her er det dessuten en fane med teksten Alt for Norge, som en av de største guttene, en med navnet Olsen, hadde laget.

Det var nok lurt av dem ikke å gå nedover mot byen, men heller mot Solberggårdene, der det bodde vennligsinnede folk. Slik den tyske okkupasjonsmak-

ten hadde oppført seg med stor brutalitet andre steder, var nok toget et risikabelt foretagende, i hvertfall for de eldste av ungene.

Knipset påpasselig

Hvem tok bildet? Jo, det skjedde på en av Solberggårdene, der Georg Solberg, som døde i 1947, påpasselig knipset flokken.

Vi i Sandefjord Lokalhistoriske Senter vil tro at det er noen som kjenner seg igjen på bildet, og som husker dette 17. mai-toget ekstra godt. Det må jo være det man kaller et minne for livet.

I dag røres vi over historien, og det er god grunn til å sende varme tanker til flokken på bildet og takke for det initiativ og mot de oppviste.

Ellers forteller Johan Johansen en spennende historie fra gården hjemme

under krigen:

Faren, Anker Johansen, var aktiv i motstandsbevegelsen. Johan og brødrene skulle hjelpe faren med å kutte hakkels (halm til dyrefôr), da plutselig en av dem trådte feil og datt ned på et digert lager med hermetikk, som egentlig skulle vært godt gjemt bort.

Da måtte faren fortelle at det var proviant til motstandsfolk, og den var stjålet fra tyskernes lager i kjelleren på Hotel Atlantic.

Anker Johansen måtte strengt formane sønnene om absolutt taushet, og han fikk det travelt med å brenne opp eskene.

Johan husker også pistolen som dukket opp til stor undring da han skulle lete etter noe i en kommodeskuff hjemme.

FØROGNÅ

1945: Vi tror dette bildet er tatt 17. mai 1945. Paraden nedover Jernbanealleen ledes av menn leserne kanskje kan kjenne igjen og tipse oss om? Det samme gjelder musikkorpset, som vi tror er Sandefjord Ungdomskorps. Gutten i forgrunnen til venstre heter Øivind Hansen, han er still going strong og har lånt oss bildet. Ellers ser vi kjente bygninger i bybildet: Sandar Sparebank til høyre, med inngang fra Jernbanealleen, og den karakteristiske hjørnebygningen med Richard Olsens bokhandel.

FOTO: FRA ØIVIND HANSENS SAMLING.

UTLÅNT FRÅ SANDEFJORD LOKALHISTORISKE SENTERES BILDEBASE.

1950-TALLET: Her er det oppstilling på Torvet til 17. mai-toget en vakker dag på 1950-tallet. Russen står disiplinert oppstilt til høyre. Et musikkorps fronter flokken til venstre. Alle venter nok på at skolenes barnetog skal slutte seg til. La oss erindre bygningen som for lengst er borte. Til høyre ser vi Halvdan Raastad bakeri og conditori. Hva var det bak de hvite skiltene i 2. etasje, tro? Så kommer Th. Haavaldsen, som i tillegg drev bladekspedisjon i Nybyen. Deretter A. Bjune jernvareforretning, og i 2. etasje kafeen Torvstevnet, der gjestene hadde orkesterplass til Torvets mylder. Røk Frisco ble også anbefalt fra huset. På neste bygning er det ikke mulig å tyde skilt, men noen husker sikkert butikker her også.

FOTO: CARSTEN PEDERSEN. FRA TOR Z.

BØRRESENS SAMLING. UTLÅNT FRÅ SANDEFJORD LOKALHISTORISKE SENTERES BILDEBASE.

17. mai på Torvet

De aller fleste i Sandefjord har minner fra 17. mai på Torvet. Dette bildet som nok er fra tida rett etter krigen, viser feststemte mennesker i regnvær rett før barnetog skal starte.

Vi husker vel alle forventningene, kronene i lomma som skulle brukes til å kjøpe iskrem for, hurraropene og alle flaggene som måtte løftes høyt?

Selv husker jeg kanskje best at jeg i 4. klasse ble stående ved siden av en av politimennene som jeg beundret og som jeg kunne snakke med noen minutter før startskuddet gikk.

Og det var alltid de største og sterkeste guttene på skolen som var fanebærere, mens vi andre ropte: Haukerød skole det er oss, det er gutter som kan slåss! Eller: Fevang skole, hei, hei, hei, det er gutter som har vaska seg! (De

hadde skolebading med badstu hver uke!).

Hva jentene ropte tenkte vi vel ikke så meget på, selv om de som regel var både var større og sterkere enn guttene i klassen. At de mange ganger var mer fornuftige og ofte hadde bedre vett, skjønnte vi vel ikke før mye seinere!

Bildet fra i dag viser at Torvet ligger der fortsatt, men bygningene er helt annerledes.

Tekst: Harald Fevang.

Foto før: Kjell Børresens album.

Foto nå: Ragnar Iversen

Bilverksted på Hasle

Vi må igjen be om lesernes hjelp til å supplere våre opplysninger, denne gang om Hasle Sveise- & Bilverksted. Dette var en sentral og meget synlig virksomhet langs Gokstadveien på Hasle. Meny ligger der nå. I tillegg til verksted hadde firmaet bensinstasjon og var bilforhandler. Ifølge næringsleksikonet var bilmerkene før krigen Peugeot-Stewart og De Soto. Vi tror utvalget var noe annet etter krigen, kanskje med engelske bilmerker? I sveiseverkstedet inngikk også en smed, og vi kan tenke oss at han var mye benyttet til reparasjon av landbruksmaskiner og -utstyr for gårdbrukerne i nabolaget.

Tegning: M. Antvort

MS «Vestfold»

17. mai måtte feires langt hjemmefra for noen. Slik var det å være sjømann. Man kunne ikke alltid velge tidspunktet for ferie og fritid.

Her er vi om bord i motorskipet «Vestfold» på 17. mai. Konen til overstyrmann, senere kaptein Yngvar Næss, Eva Næss, står til høyre for fanen. Til venstre bak står maskinsjef Karl Hansen. Tidspunktet er 17. mai 1967, og skuta var i sjøen. «Vestfold» var levert til rederiet Hvalfanger-A/S Rosshavet & Vestfold (Johan Rasmussen & Co.), Sandefjord i februar samme året, og var av typen OBO, og kunne gå med både tørrlast og flytende last.

Tekst: Ragnar Iversen (www.skipshistorie.net)

Foto: Yngvar A. Næss.

SANDEFJORD LOKALHISTORISKE SENTER

på Pukkestad gard

Har du bidrag til denne siden?

Levér det i avisresepsjonen, mrk. Lokalhistorisk senter. Bilder merkes med hvem, hva, hvor, når, og helst med en beskrivelse. Husk navn og adresse på utlåner. Har du elektronisk stoff, send det til sv-er-lu@online.no

Sandefjord Lokalhistoriske senteres redaksjonsgruppe:

Sideansvarlig: Harald Fevang,

Bildeansvarlig: Bjørn Marum Olsen.

Medarbeidere: Sven Erik Lund, Ragnar Iversen, Bjørn Hoelseth, Dag I. Børresen, Gro Midttun, Svein Olav Løberg, Tor Skagun og Odd Galteland.

Kontaktperson:

Sven Erik Lund, tlf. 928 27 154